



Na temelju članka 31. Statuta HPS-a Skupština Hrvatskog planinarskog saveza (Savez)  
dana 21. svibnja 2022. donosi

# Deklaraciju o zaštiti i očuvanju hrvatskih planina

## I. NAČELA

### 1. Opća načela

Planinska područja u Republici Hrvatskoj čine četvrtinu teritorija te su nacionalnim zakonodavstvom određena kao područja od posebnog interesa i pod posebnom zaštitom. Izuzetno su vrijedan nacionalni prirodni kapital, prepoznatljiv u Europskoj uniji po svojoj bioraznolikosti i georaznolikosti, koji doprinosi otpornosti prema klimatskim promjenama. Po svojim prirodnim vrijednostima hrvatske su planine izrazito bogate i raznolike, planinski ekosustavi omogućavaju i podržavaju održivi razvoj lokalnog gospodarstva i time doprinose kvaliteti života lokalnih zajednica. Kako Hrvatska nema vrhova viših od 2000 metara, većina je mjesta u hrvatskim planinama razmjerno lako dostupna, što ih čini vrlo pogodnim, praktički idealnim za planinarsko posjećivanje i razvoj planinarstva, rekreacije i održivih oblika aktivnog turizma.

Imajući u vidu trajno zalaganje i postignuća organiziranog djelovanja planinara i planinarskih udruga u Republici Hrvatskoj u području zaštite prirode i okoliša, a posebno zaštite planinske prirode, hrvatski planinari utvrđuju i iskazuju svoje trajno opredjeljenje za zaštitu i očuvanje hrvatskih planina.

Hrvatski planinarski savez, uključujući sve u Savez udružene planinarske udruge i cjelokupno članstvo, iskazuje svoje čvrsto opredjeljenje i zalaganje za:

1. Povećavanje znanja i vještina planinarske i opće javnosti radi učinkovitog provođenja zaštite planinske prirode u skladu s ciljevima nacionalnih, EU i UN strateških dokumenata, te smjernicama međunarodnih planinarskih asocijacija.
2. Održivo korištenje prirodnih dobara hrvatskih planina, vodeći računa da se zahvatima u prirodi ne ugrožava bioraznolikost i georaznolikost, ne umanjuje vrijednost i funkcionalnost planinskih ekosustava i čuva planinski krajobraz.
3. Kvalitetno i participativno sudjelovanje Saveza i njegovih članica u donošenju odluka izravno ili neizravno vezanih uz zaštitu planinske prirode.
4. Popularizaciju organiziranog posjećivanja planina, planinskog sporta i turizma po načelima održivog razvoja i u skladu s najvišim standardima zaštite prirode i okoliša.
5. Siguran boravak planinara u planinskim područjima, što se ostvaruje organiziranom skrbi za održavanje planinarske infrastrukture prema standardima Hrvatskog planinarskog saveza te uz uvažavanje mjera i smjernica za zaštitu prirode propisanih zakonima.
6. Obvezno poštivanje uvjeta propisanih pravnim aktima kojima se uređuju pitanja procjene utjecaja na okoliš i prirodu, mjere zaštite okoliša i prirode te uvjeti gradnje nove planinarske infrastrukture uz osiguranje njezine održivosti.
7. Razvijanje kvalitetne suradnje sa svim dionicima planinskih prostora s ciljem zaštite planinskih ekosustava i krajobraza od potencijalnih ugroza koje se mogu očitovati u vidu izmjena krajobraznih i vizualnih vrijednosti poput ilegalne izgradnje infrastrukturnih zahvata, ilegalnih i nesaniраних odlagališta otpada, utjecaja prekomjerne buke i svjetlosnog onečišćenja, masovnog i neodrživog korištenja planinarske infrastrukture i okoliša, korištenjem planinarskih staza za vožnju motornim vozilima te masovnim i nekontroliranim turizmom.

8. Organiziranu skrb o postojećim i budućim planinarskim objektima minimalizirajući njihov utjecaj na neposredni okoliš, primjenjujući načela kružne ekonomije, smanjenjem potrošnje prirodnih resursa, razvrstavanjem i sigurnim odlaganjem otpada, recikliranjem materijala te zaštitom zraka, voda i tla.
9. Aktivan doprinos ublažavanju posljedica klimatskih promjena i postizanju općeg cilja klimatske neutralnosti primjenom energije Sunca i vjetera i mjera energetske učinkovitosti te korištenjem prirodnih i ekološki prihvatljivih materijala pri izgradnji ili uređenju planinarske i druge infrastrukture u planinama, gdje god je to moguće.
10. Zaštitu biološke raznolikosti i georaznolikosti hrvatskih planina, organiziranjem znanstvenih i provođenjem stručnih speleoloških istraživanja i monitoringa, sustavne obrade i dokumentiranja rezultata provedenih istraživanja posredstvom Komisije za speleologiju HPS-a, a sve u skladu s propisima i dopuštenjima ministarstva nadležnog za zaštitu okoliša i prirode.

## 2. Načela osobnog djelovanja

Polazeći od činjenice da su kretanje i boravak u planinama pravo svakog čovjeka, hrvatski planinari pri posjećivanju planina i provođenju svoje djelatnosti, osim o svojoj sigurnosti, odgovorno vode brigu o zaštiti prirode. Svaki planinar, kao pojedinac se obvezuje kako će to ostvarivati primjenom sljedećih osnovnih načela:

1. Poštovanje pravila ponašanja u planinama koja se odnose na očuvanje i zaštitu biološke raznolikosti i georaznolikosti.
2. Poštovanje zabrane kretanja u područjima pod posebnom zaštitom u skladu s odlukama i uputama nadležnih ustanova.
3. Korištenje ugaženih, uređenih i označenih planinarskih staza i putova. Izbjegavanje korištenja turistički neuređenih speleoloških objekata na vlastitu odgovornosti i bez prisustva educirane osobe.
4. Suzdržavanje od branja bilja, uznemiravanja životinja i strogo poštivanje propisa vezanih uz rijetke i zakonom zaštićene vrste.
5. Odnosnje svojeg otpada iz prirode i planinarskih objekata i odlaganje na za to predviđenim mjestima.
6. Minimalno oštećivanja stijene pri postavljanju osiguranja kod penjanja.
7. Izbjegavanje svih vrsta radnji koje mogu doprinijeti nastanku i širenju požara.
8. Educiranje i upozoravanje drugih planinara i posjetitelja u planinama na primjenu načela zaštite okoliša i prirode.
9. Izbjegavanje vožnje po planinama, odnosno, ako je moguće, korištenje javnog prijevoza ili minimalnog broja vozila u dogovoru s ostalim članovima skupine.
10. Izbjegavanje stvaranja buke, svjetlosnog onečišćenja i drugih štetnih utjecaja u okolišu.

## II. OKVIR DJELOVANJA

Provedbu svojih načela, Hrvatski planinarski savez i cjelokupno članstvo ostvaruju unutar okvira koji određuju nacionalni zakonodavni i strateški dokumenti, međunarodni strateški dokumenti i smjernice međunarodnih planinarskih asocijacija. Zaštita okoliša je temeljna horizontalna javna politika Europske unije koja između ostalog proizlazi iz međunarodnih sporazuma. Republika Hrvatska preuzima i ugrađuje tu javnu politiku u svoje zakonodavstvo i strateške dokumente. Osim bogatog iskustva planinarskih udruga, svoje ideje i aktivnosti hrvatski planinari crpe iz sljedećih izvora:

1. [Kathmandu deklaracija](#) i [Tirolska deklaracija](#) - UIAA (Međunarodna penjačka i planinarska federacija)
2. [Strategija i Akcijski plan zaštite prirode Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2025. godine](#)
3. [Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine](#)
4. [Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske](#)
5. [Strategija EU za bioraznolikost do 2030. godine](#)
6. [Osmi program djelovanja za okoliš Europske unije do 2030. godine](#)
7. [UN Agenda za održivi razvoj do 2030. godine – Cilj održivog razvoja 15](#)

## III. HRVATSKE PLANINE

Ljepoti hrvatskih planina posebno doprinosi činjenica da su po svojim obilježjima vrlo različite. Najviše hrvatske planine pripadaju Dinarskom gorju, tipičnom području dubokoga krša s oštrim krškim oblicima, oskudicom vode na površini, raznolikom vegetacijom i razmjerno surovom klimom. Područje Dinarida jedno je od područja s najvećom bioraznolikošću na svijetu. Planine kontinentalne Hrvatske uglavnom su stare geološke građe, blažih nagiba,

razmjerno niske te bogate površinskom vodom i bujnom vegetacijom. Hrvatske planine bogate su i endemskim vrstama, specifičnim samo za to područje. Upravo zbog specifičnosti planinskih krajobrazu koji su uvjetovani geološkom prošlošću, klimatskim promjenama i geomorfološkim procesima, planinska su područja postala jedinstveno stanište za vrste koje pronalazimo samo na usko ograničenom području. Također, geolokaliteti i područja visoke georazolikosti vrlo su česti u planinskim područjima te se očituju u planinskim strmcima, usječenim kanjonima, vrhovima i kukovima.

Najznačajnija planinska područja zaštićena su kao strogi rezervati prirode, nacionalni parkovi, parkovi prirode i drugim kategorijama zaštite prirode. Zaštićena planinska područja predstavljaju ujedno područja od posebnog interesa za svaku planinarsku udrugu.

#### **IV. ULOGA PLANINARA U ZAŠTITI PRIRODE**

Prirodna bogatstva i ljepote planina izvor su iz kojega planinari crpe snagu i nalaze motive za svoje djelovanje. Stoga planinari s većom osjetljivošću promatraju promjene u prirodi i osjećaju veću potrebu za očuvanjem prirode i okoliša.

Hrvatski planinari od početka organiziranog planinarstva 1874. godine do suvremenog doba brinu o planinskoj prirodi. Začetnici zaštite prirode bili su istaknuti prirodoslovci, od njih mnogi planinari. Sve to vrijeme, svjesni brojnih utjecaja koji ugrožavaju hrvatske planine, snažno su se zalagali i zalažu se za zaštitu prirode.

Savez kontinuirano podupire organiziranu djelatnost zaštite prirode koja se ostvaruje kroz rad Komisije za zaštitu prirode uz sudjelovanje planinarskih udruga koje imaju organiziranu djelatnost zaštite prirode.

#### **V. ZAŠTITA KRŠA I KRŠKOG PODZEMLJA**

Posebnu važnost u trajnoj brizi za očuvanje hrvatskih planina ima zaštita krških ekosustava. Posebnu vrijednost i ranjivost imaju podzemni krški oblici (speleološki objekti), špilje i jame čija je zaštita ključna za očuvanje kvalitete krških izvorišta pitke vode, a također su važni kao bogata staništa (steno)endemske faune, ali i jedinstveni geološki fenomeni. Ukupnim speleološkim djelovanjem Savez, speleološki klubovi i speleološki odsjeci planinarskih društava, aktivno skrbe o zaštiti krškog podzemlja, ali i drugih krških pojava, poput planinskih vodotoka i ponikvi koji su posebno osjetljivi na onečišćenje.

#### **VI. TEMELJNI KONCEPTI**

Hrvatski planinari zapažaju promjene u planinama i smatraju da izostanak odgovornog i održivog upravljanja i korištenja planinskog prostora ima nepovoljne i nepopravljive utjecaje na prirodu. Zato su odlučni trajno doprinositi izgradnji održivog razvoja planinarenja kojim se osigurava sustavna i učinkovita zaštita i očuvanje planina.

#### **VII. SURADNJA**

Načela iskazana u ovoj Deklaraciji postizati će se odgovornim djelovanjem Hrvatskog planinarskog saveza i svakog pojedinog planinara, uz čvrstu suradnju s partnerima i dionicima koji se bave djelatnošću zaštite okoliša i prirode.

Savez će prema svojim saznanjima i istraživanjima bilježiti i ukazivati nadležnim službama na štete učinjene prirodi te u okviru svojih ovlasti tražiti i pružati stručnu potporu za očuvanje prirodnih dobara u planinama.

U slučaju nesporazuma ili konflikta, Savez će poticati sve dionike na uvažavanje temeljnih načela, zakona i pravila kojima se uređuju pitanja zaštite okoliša i prirode te na postizanje svima prihvatljivih dogovora.

#### **VIII. ODRŽIVOST**

Hrvatski planinarski savez će promicati odluke i načela iskazana u ovoj Deklaraciji pružajući potporu udrugama članicama koje unapređuju zaštitu prirode i okoliša.

Opredjeljenja iz ove Deklaracije primijenit će se u radu Saveza i planinarskih udruga, kao i u strateškim, organizacijskim i provedbenim dokumentima u cilju trajnog očuvanja prirodne baštine za sadašnje i buduće generacije, odnosno za njihov zdrav život i djelovanje u očuvanoj prirodi hrvatskih planina.

Predsjednik Hrvatskog planinarskog saveza  
Darko Berljak